

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10So/11/2014
Identifikačné číslo spisu: 6013200280
Dátum vydania rozhodnutia: 11.02.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:6013200280.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa T. J., nar. XX. M. XXXX, bytom G., proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústredie, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12. decembra 2012, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sd/20/2013-30 zo dňa 24. októbra 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sd/20/2013-30 zo dňa 24. októbra 2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie na prvostupňovom súde

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 26Sd/20/2013-30 zo dňa 24. októbra 2013 napadnuté rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12. decembra 2012 zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že odporkyňa preskúmaným rozhodnutím priznala navrhovateľovi podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení a § 259 ods. 1 a § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a článku 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach starobný dôchodok od 7. júna 2005 vo výške 3 670 Sk mesačne, po valorizácii od 1. januára 2013 vo výške 192,20 € mesačne. Preskúmaním veci krajský súd zistil, že do vzniku nároku na starobný dôchodok bolo navrhovateľovi započítané obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu 14 600 dní a po vzniku nároku na starobný dôchodok 565 dní; obdobie dôchodkového poistenia a zistený osobný mzdový bod v rozhodujúcom období ani po vzniku nároku na starobný dôchodok nebol medzi účastníkmi konania sporný. Výkon služby policajta i doba základnej vojenskej služby bola navrhovateľovi zhodnotená v I. kategórii funkcií, s priznaním nároku na starobný dôchodok vo zvýhodnenom fyzickom veku 55 rokov. Po ukončení služobného pomeru bol navrhovateľovi podľa § 210 a § 211 ods. 1 písm. b/ zákona č. 73/1998 Zb. o štátnej službe príslušníkov policajného zboru priznaný od 1. septembra 1999 výsluhový príspevok, a to ku dňu priznania starobného dôchodku vo výške 11 369 Sk. Zahnutím príjmu navrhovateľa, ktorý dosiahol počas výkonu služby v policajnom zbore pre výpočet sumy jeho

starobného dôchodku sa odporkyňa riadila právnym názorom vysloveným v predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici 26Sd/47/2011 z 23. júna 2011 v spojení s potvrdzujúcim rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 9So/159/2011 z 31. októbra 2012; nerešpektovala však právny názor v otázke možnosti krátenia sumy starobného dôchodku navrhovateľa, na ktorý mu vznikol nárok v súvislosti s poberaním výsluhového príspevku, ktorý mu bol priznaný po skončení služobného pomeru. Krajský súd zotrúva na názore, že aplikácia čl. 33 ods. 2 Dohovoru pre možnosť krátenia starobného dôchodku navrhovateľa zo strany odporkyne nebola náležitá, a to jednak z dôvodu jeho rámcového charakteru a tiež preto, že výsluhový príspevok a starobný dôchodok nie sú dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré pokrývajú tú istú sociálnu udalosť. Ku kráteniu dávok sociálneho zabezpečenia na základe čl. 33 ods. 2 Dohovoru došlo nad rámec zákonných oprávnení odporkyne, a tým v rozpore z čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V ďalšom konaní bude povinnosťou odporkyne rozhodnúť o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok opätovne, bez nenáležitej priamej aplikácie čl. 33 ods. 2 Dohovoru.

II.

Odvolanie odporkyne

Proti rozsudku krajského súdu podala odporkyňa včas odvolanie s návrhom, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že potvrdí preskúmané rozhodnutie odporkyne a neprizná navrhovateľovi náhradu trov konania. Namietala, že krajský súd nerozhodol v súlade s právnymi predpismi a právnym poriadkom Slovenskej republiky, ktorého súčasťou je aj Dohovor, keď odporkyňu zaviazal rozhodnúť o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok opätovne, bez priamej aplikácie čl. 33 ods. 2 Dohovoru. Poukázala na judikát č. 55 Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 5/2011, v zmysle ktorého ak je príspevok za službu, priznaný ako dávka sociálneho zabezpečenia, považovaný za výsluhový dôchodok, môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení (zabezpečení) plniť funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia) len vtedy, ak jeho výška zodpovedá výške starobného dôchodku, primeranej dobe trvania služobného pomeru. Pri určení výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu príspevku za službu, považovaného za výsluhový dôchodok. Preto odporkyňa najskôr určila sumu starobného dôchodku za všetky doby poistenia, následne určila sumu starobného dôchodku patriacu len za obdobie dôchodkového poistenia, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy príspevku, koeficientom, ktorý vyjadruje pomer medzi dĺžkou obdobia dôchodkového poistenia, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy príspevku za celé roky, a dĺžkou obdobia dôchodkového poistenia vrátane služby zhodnotenej na nárok na príspevok. Suma určená za obdobie dôchodkového poistenia vrátane doby služby zhodnotenej na nárok na príspevok bola potom krátená o sumu, ktorá zodpovedá obdobiu dôchodkového poistenia, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy príspevku za celé kalendárne roky.

Dohovor bol Československou socialistickou republikou ratifikovaný 11. januára 1990 a vyhlásený pod č. 416/1991 Zbierky zákonov. Uvedený Dohovor má charakter medzinárodnej zmluvy, ktorá priamo zakladá právo fyzických osôb na zachovanie nároku na starobný dôchodok, takže na jeho vykonanie nebolo potrebné prijať osobitný zákon, preto odporkyňa nesúhlasí so záverom súdu, že rozsah krátenia dávok sociálneho zabezpečenia na základe čl. 33 ods. 2 Dohovoru nepatrí do jej právomoci. Príslušné ustanovenia Dohovoru majú prednosť pred zákonom a sú priamo záväzné aj pre odporkyňu, ktorá je vo svojej rozhodovacej činnosti povinná Dohovor aplikovať. Výpočet dôchodku bol vykonaný v súlade s citovaným rozhodnutím č. 55 Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré by malo byť záväzné aj pre Krajský súd v Banskej Bystrici.

Navrhovateľ vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že argumentácia odporkyne o povinnosti priamej aplikácii Dohovoru vyplýva z rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré sa jeho veci netýkajú, preto ju považuje za bezvýznamnú. Poukázal na viazanosť odporkyne právnym názorom vysloveným v zrušujúcom rozhodnutí krajského súdu s tým, že podľa jeho názoru mal krajský súd rozhodnutie odporkyne zrušiť podľa § 250j ods. 2 písm. e/ O.s.p. Navrhol, aby odvolací súd odvolanie odporkyne zamietol ako

nedôvodné, a to bez prietáhov v konaní, keďže vo veci nie je právoplatne rozhodnuté ani po takmer ôsmich rokoch.

III.

Právne názory odvolacieho súdu

Podľa § 244 ods. 1 O. s. p. preskúmajú sudy v správnom súdnictve na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 250l ods. 1 a 2 O. s. p. sa v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov, postupuje podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku „Rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov“. Pokiaľ v tretej hlave piatej časti Občianskeho súdneho poriadku nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku s výnimkou § 250a.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal rozsudok krajského súdu a po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O. s. p.) a ide o rozsudok, proti ktorému je podanie odvolania prípustné (§ 202 O. s. p. v spojení s § 250s O. s. p.), dospel jednomyseľne k záveru, že odvolaniu odporkyne treba priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O. s. p.

Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie rozsudku krajského súdu, preto primárne, v medziach odvolania, preskúmal odvolací súd rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporkyne, a to najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľa a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia odporkyne.

Krajský súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, preto ho podľa § 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p. zrušil a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie. Vychádzal pritom zo záveru, že krátením starobného dôchodku pri aplikácii čl. 33 ods. 2 Dohovoru odporkyňa konala nad rámec jej zákonných oprávnení, preto v ďalšom konaní má opätovne rozhodnúť o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok bez nenáležitej priamej aplikácie čl. 33 ods. 2 Dohovoru.

Podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach, ktorý bol vyhlásený v Zbierke zákonov ČSSR pod č. 416/1991 Zb. a má charakter medzinárodnej zmluvy majúcej prednosť pred zákonom (čl. 154c Ústavy Slovenskej republiky), ak má alebo ak by mala inak chránená osoba nárok na dávku ustanovenú v tomto Dohovore a ak dostáva inú peňažnú dávku sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť, s výnimkou rodinných prídavkov, môžu sa dávky podľa tohto Dohovoru krátiť alebo zastaviť za určených podmienok a v určenom rozsahu za podmienky, že časť dávok, ktorá sa kráti alebo je zastavená, nepresahuje druhú dávku.

V Zbierke stanovísk NS a súdov SR č. 5/2011, Stanoviská a rozhodnutia vo veciach správnych, bolo pod č. 55 uverejnené rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2009, sp. zn. 9So/214/2008, ktoré sa týkalo obdobnej veci ako je vec prejednávaná a z ktorého okrem právnej vety (ktorú citovala aj odporkyňa v podanom odvolaní), že

„Ak je príspevok za službu, priznaný ako dávka sociálneho zabezpečenia, považovaný za výsluhový dôchodok, môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení (zabezpečení) plniť funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia) len vtedy, ak jeho výška zodpovedá výške starobného dôchodku, primeranej dobe trvania služobného pomeru.“ a

„Pri určení výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno

sumu starobného dôchodku krátiť o sumu príspevku za službu, považovaného za výsluhový dôchodok.“ vyplýva aj jednoznačný právny názor, že na účely stanovenia výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, hodnotené na učenje výsluhového príspevku (považovaného za výsluhový dôchodok). Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu výsluhového príspevku, považovaného za výsluhový dôchodok, pričom z čl. 33 ods. 2 Dohovoru vyplýva, že v prípade súbehu nárokov na starobný dôchodok tak zo všeobecného ako aj osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia) je v zmysle Dohovoru možné starobný dôchodok zo všeobecného systému iba krátiť, a to najviac o sumu, ktorá neprevyšuje sumu výsluhového dôchodku (výsluhového príspevku považovaného za výsluhový dôchodok).

Ako vyplýva z obsahu spisu, rozhodnutie odporkyne pri výpočte starobného dôchodku vychádzalo z citovaného judikátu, ale krajský súd v ňom vyslovený právny názor nerešpektoval. Najvyšší súd už prostredníctvom svojej rozhodovacej činnosti (napríklad rozsudok sp. zn. 1So/59/2012 zo dňa 13.08.2013) zdôraznil, že nielen správny orgán v ďalšej svojej rozhodovacej činnosti, ale aj prvostupňový správny súd pri súdnom prieskume napadnutých rozhodnutí správnych orgánov je zaťažený povinnosťou zohľadniť právne názory vyslovené najvyšším súdom v jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti a ktoré sú mu nepochybne známe, či už z iniciatívy účastníkov alebo ako oficiality jeho činnosti (§ 121 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p.), nakoľko tieto sú v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy, analogicky § 250j ods. 7 O.s.p. záväzné nielen pre jeho adresáta, t. j. pre správny orgán, ale aj pre konajúci krajský súd.

K prelomeniu záväznosti právneho názoru už vysloveného odvolacím súdom musí nižší správny súd výslovne uviesť argumentáciu, ktorá by takýto postup ústavno-konformným spôsobom odôvodňovala, t. j. mala by vychádzať najmä zo zásadnej zmeny právneho prostredia (legislatívne zásahy zákonodarcu akceptované v demokratickej spoločnosti, resp. judikatúrny zlom vyvolaný rozhodovacou činnosťou ústavného alebo medzinárodného súdneho orgánu), či zo zistenia odlišného skutkového stavu. Ak tak neurobí, potom svojím postupom vyvolá vadu, ktorá má podstatný vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, lebo porušuje zásadu legitímneho očakávania účastníka, a na ktorú musí v rámci svojich oprávnení odvolací súd v zmysle ústavno-konformného výkladu procesných ustanovení prihliadnuť.

Neobstojí pritom názor krajského súdu, že odvolací súd potvrdil jeho predchádzajúce zrušujúce rozhodnutie, z čoho možno vyvodiť aj jeho súhlas s právnym názorom krajského súdu ohľadom možnosti krátenia sumy starobného dôchodku navrhovateľa, pretože rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9So/159/2011 zo dňa 31.10.2012 riešilo iba otázku zohľadnenia príjmov navrhovateľa pre výpočet sumy starobného dôchodku, ale vôbec sa nedotklo otázky jeho možného krátenia. Rovnako neobstojí názor navrhovateľa, že citovaný judikát č. 55 je pre jeho vec bezvýznamný, pretože rieši obdobný právny problém, a v ňom vyslovený právny názor najvyššieho súdu by mal krajský súd rešpektovať.

Podľa § 212 ods. 3 O. s. p. prihliada odvolací súd na vady konania pred súdom prvého stupňa, len ak mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a podľa ods. 4 môže odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť, aj keď sa navrhuje zmena, a naopak.

Na základe uvedeného odvolací súd podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. v spojení s § 250ja ods. 3 posledná veta O. s. p. a § 250l ods. 2 O. s. p. napadnutý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sd/20/2013-30 zo dňa 24. októbra 2013 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že krajský súd vychádzajúc z iného právneho názoru, ponechal bez povšimnutia námietky navrhovateľa uplatnené v podanom opravnom prostriedku o nesprávne uvádzanej dobe ZVS a služobného pomeru v PZ SR, ako aj dobe zamestnania získanej zo všeobecného systému, jeho úlohou v ďalšom konaní bude znova posúdiť zákonnosť preskúmaného rozhodnutia odporkyne v zmysle citovaného právneho názoru odvolacieho súdu, vrátane vyporiadania sa s uvedenou námietkou.

V novom rozhodnutí rozhodne súd prvého stupňa aj o trovách odvolacieho konania v zmysle § 224 ods.

3 O. s. p. v spojení s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O. s. p.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.